

Vantaan kaupungin lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle covid-19-epidemiasta aiheutuviin lisäkustannuksiin vuonna 2022

Vantaan kaupunki antaa sosiaali- ja terveysministeriölle seuraavan lausunnon luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle covid-19-epidemiasta aiheutuviin lisäkustannuksiin vuonna 2022:

Lausunto on laadittu vastauksena lausuntopalvelussa 12 annettuun asetusluonnosta koskevaan kysymykseen.

Asetusta koskevat kysymykset

Kommentteja liittyen asetuksen 1 §:ään (Sovelletamisala)

Hallitus on luvannut kunnille korvata koronaan liittyvät ylimääräiset kustannukset täysimääräisesti. Valtion talousarviossa vuodelle 2022 on mm. vahvistettu, että ”koronaan liittyvät välittömät kustannukset kuten testaukseen ja testauskapasiteetin nostamiseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvät menot katetaan kehyksen ulkopuolisina menoina vuosina 2021—2023”. Kunnat ovat laatineet vuoden 2022 talousarviot ja muun muassa tehneet veroprosenttipäätöksensä vuodelle 2022 tämän linjauksen mukaisesti. Ei ole hyväksyttävää, että kunnille ilmoitetaan jälkikäteisesti, että kustannusten korvattavuus on poistunut kesken vuoden epidemiatilanteen sekä hybridistrategian ja testaus- ja jäljitysstrategian muuttumisen vuoksi. Kyseisiä strategia-asiakirjoja on muutettu jo helmikuussa 2022 ja epidemianhallintaa on toteutettu näiden asiakirjojen ja muun sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksen perusteella siitä lähtien.

Vaikka epidemiatilanne on esimerkiksi vuodenvaihteen tilanteesta muuttunut, syntyy tartuntatautien torjunnan lakisäätöisistä velvoitteista ja valtion ohjauksesta edelleen ylimääräisiä ja poikkeuksellisia kustannuksia kunnille. Näin on etenkin siksi, että valtioneuvosto katsoo koronavirustaudin edelleen yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi.

Asetusluonnos ei vastaa hallituksen lupausta ja merkittävä osa covid-19-pandemian kustannuksia jää kuntien katettavaksi. Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan covid-19-epidemian kustannuksiin tarkoitetun avustuksen tulee kattaa kaikki covid-19-epidemiasta aiheutuneet sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset. Avustuksen ei tule keventää koronasta aiheutuvaa taloudellista rasitetta, vaan korvata kustannukset täysimääräisesti.

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että hallituksen linjauksen mukaisesti koronaepidemiasta kunnille aiheutuneita kuluja korvataan kunnille vuonna 2022 samoin periaattein kuin vuonna 2021. Rokottamisesta aiheutuneiden kulujen lisäksi myös kunnille testauksesta ja koronapotilaiden hoidosta aiheutuneet kulut tulee korvata koko vuoden 2022 osalta täysimääräisesti. Myös asetusluonnoksen korvauksista puuttuvan jäljittämistoiminnan kustannukset on korvattava kunnille. Korvaamatta jäävät kustannukset heikentävät kuntataloutta ja kasvattavat kaupungin sosiaali- ja terveystalouden nettokustannuksia kuluvana vuonna – Vantaan kaupungin osalta arviolta noin 16 milj. euroa. Jos covid-19-epidemia lisää kuluvan vuoden sosiaali- ja terveystalouden nettokustannuksia, niin kunnilta siirrettäisiin liikaa tulorahoitusta hyvinvointialueiden rahoitukseen ja se samalla laskisi kuntien valtionosuuksia perusteettomasti pitkäksi aikaa. Vantaan kaupungin osalta tämän on arvioitu olevan noin 5 milj. euroa vuodessa.

Kommentteja liittyen asetuksen 2 §:ään (Avustettavat kustannukset)

Vantaan kaupunki edellyttää, että covid-19-epidemiasta aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisesti koko vuoden osalta.

Yksikkökorvausten tason pitäisi vastata todellisia kunnille aiheutuneita yksikkökustannuksia. Asetusluonnoksen perustelumuistiossa yksikkökorvausten tasoa on pienennetty selvästi edellisvuodesta ja vuodelle 2022 esitetyt yksikkökorvaukset eivät enää kata todellisia kustannuksia. Esitetyt yksikkökorvaukset ovat selvästi edellisvuoden tasoa matalammat erityisesti sairaalahoidon osalta. Tämä tarkoittaa, että korvaukset eivät kata kaupungille aiheutuneita kustannuksia edes 1.1.-30.6.2022 välisenä aikana. Lisäksi rokotuskustannuksia lukuunottamatta kustannukset välillä 1.7-31.12.2022 jäisivät kokonaan korvaamatta. Tartunnanjäilytyksen kustannukset jäisivät korvaamatta koko vuoden osalta.

Testausmäärät ovat laskeneet, mutta ovat edelleen täysin poikkeukselliset verrattuna mihin tahansa muuhun tartuntatautiin. Covid-19-testi on myös varsin kallis. Hybridistrategian mukaisesti testausta on kohdennettu riskiryhmiin ja sote-ammattilaisiin sekä säädöspohjaisten etuuksien todentamiseksi. Testausta on yhdenvertaisen kohtelun vuoksi hyvin hankala rajata enempää kuin nyt on tehty.

Kommentteja liittyen asetuksen 3 §:ään (Avustuksen saaja)

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan on perusteltua myöntää avustus ensisijaisesti kunnalle.

Kommentteja liittyen asetuksen 4 §:ään (Avustuskokonaisuudet)

Avustuskokonaisuuksissa tulisi huomioida esimerkiksi infektiovastaanotot, koronaneuvonta ja sähköiset järjestelmät. Muihin välittömiin kustannuksiin tarkoitettu erä ei kata näitä kustannuksia. Kustannukset tulisi korvata täysimääräisesti.

Kommentteja liittyen asetuksen 5 §:ään (Avustus testaukseen)

Testauskustannukset tulisi korvata koko vuoden ajalta, ei vain 30.6.2022 saakka.

Testaus- ja jäljitysstrategian mukaisesti terveydenhuollon testejä tehdään vaikeaoireisille potilaille lääketieteellisin periaattein, korkean riskin ryhmiin kuuluville lievaoireisille henkilöille, raskaana oleville sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Asetuksen perustelumuistiossa ennakoitaan, että syksyn aikana 2022 tartunnat voivat lisääntyä ja aiheuttaa tartunnalle alttiin väestön keskuudessa epidemia-aallon. Testaus- ja jäljitysstrategian mukaisten testimäärien voi ennakoita kasvavan syksyllä, mutta asetuksen mukaan avustus testaukseen loppuu 30.6.2022.

Kommentteja liittyen asetuksen 6 §:ään (Avustus rokottamiseen)

Epäselväksi jää, miten korvataan 1.10.-31.12.2022 annetut kunnan järjestämät covid-19-rokotukset, koska toteama määritellään valtionapuviranomaisen arvioon perustuen. Asetusluonnos ei kerro korvataanko loppuvuosi samalla yksikkökorvauksella ja ennakoivasti vai jälkikäteen haun perusteella. Suomeen odotetaan syksyllä omikron muunnoksiin paremmin tehoavaa rokotetta ja tämä saattaa lisätä annettavien rokotteiden määriä. Loppuvuoden rokotusten korvausperusteet pitäisi olla samat kuin alkuvuonna.

Kommentteja liittyen asetuksen 7 §:ään (Avustus hoidon kustannuksiin)

Sairaalahoito on kallista ja aiheuttaa merkittäviä kustannuksia Vantaan kaupungille. Hoidon kustannus pitäisi korvata koko vuoden osalta. Yksikkökorvausten pitäisi kattaa aiheutuneet kustannukset. Asetusluonnoksen perustelumuistiossa esitetyt yksikkökorvaukset eivät kata aiheutuvia kustannuksia. Asetusluonnoksen perustelumuistion (9 §, taulukko 1. Yksikkökorvausten määräytyminen) mukaan yksikkökorvausten taso alenee merkittävästi vuoden 2021 vastaavista yksikkökorvauksista.

Kommentteja liittyen asetuksen 8 §:ään (Avustus muihin välittömiin kustannuksiin)

Avustus muihin välittömiin kustannuksiin olisi tarkoitettu kattamaan osa lisäkustannuksista, joita aiheutuu erityisesti karanteeniin ja eristykseen määrittämisestä, suojavälineiden lisääntyneestä käytöstä ja toiminnan mukauttamisesta vastaamaan kohonneita terveysturvallisuusvaatimuksia. Kunnille on aiheutunut paljon muitakin lisäkustannuksia, joita avustus muihin välittömiin kustannuksiin ei kata. Poikkeuksellisia lisäkuluja tuovat esimerkiksi infektiovastaanotot, koronaneuvonta, erilaiset sähköiset järjestelmät sekä EU-koronarokotustodistusten myöntäminen.

Asetusluonnoksessa esitetty 6 €/n asukaskohtainen korvaus ei riitä kattamaan covid-19-epidemiasta johtuen muita välittömiä kustannuksia. Vuonna 2021 korvaustaso oli 17 €/asukas. Vantaan kaupunki edellyttää, että korvaustaso olisi vähintään edellisvuoden tasolla, koska mm. suojavälineiden käyttöä on jatkettu vuoden 2021 tapaan.

Kommentteja liittyen asetuksen 9 §:ään (Avustuskokonaisuuksien korvaustaso)

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan korvauksen tulee perustua todennettuihin todellisiin yksikkökustannuksiin. Kuten asetusluonnoksessa on todettu, kustannuserissä on suuria poikkeamia ja mediaanin käyttäminen tuottaa toisille liikaa ja toisille liian vähän korvauksia. Avustusten korvaustaso ei vastaa hallituksen aiempaa lupaa covid-19-epidemiasta aiheutuvien kustannusten täysimääräisestä korvaamisesta. Asetusluonnoksen mukaan merkittävä osa kustannuksista jäisi Vantaan kaupungin katettavaksi.

Kunnille maksettavien korvausten yksikkökustannusten määrää sekä korvausten kokonaistasoa ei tule alentaa momentille varatun määrärahan asettamien raamien perustella.

Kommentteja liittyen asetuksen 10 §:ään (Valtionavustuksen hakeminen)

Avustusten hakuaika ja päätösaikataulu tulee olla kunnan talouden suunnittelun kannalta tiedossa hyvissä ajoin.

Kommentteja liittyen asetuksen 11 §:ään (Voimaantulo)

Ei kommentteja

Muita huomioita asetukseen liittyen

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan asetusluonnos ei toteuta hallituksen aiempia lupauksia korvata covid-19-epidemiaan liittyvät välittömät kustannukset täysimääräisesti. Vantaan näkemyksen mukaan korvausten pitäisi koskea kaikilta osin koko vuotta 2022 mukaan lukien jäljittämistoiminta ja yksikkökorvausten tason pitäisi vastata aiheutuneita yksikkökustannuksia. Korvaamatta jääneet kustannukset heikentävät kuntataloutta ja kasvattavat kaupungin sosiaali- ja terveystalouden nettokustannuksia kuluvana vuonna – Vantaan kaupungin osalta arviolta noin 16 milj. euroa.

Korona-avustusten pitäisi vastata mahdollisimman hyvin koronasta aiheutuvia tosiasiallisia kustannuksia. Alikompensaatio vääristäisi kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituksen siirtolaskelmia. Jos covid-19-epidemia lisää kuluvan vuoden sosiaali- ja terveystalouden nettokustannuksia, niin kunnilta siirrettäisiin liikaa tulo- ja palvelusmaksuista hyvinvointialueiden rahoitukseen ja se samalla laskisi kuntien valtionosuuksia perusteettomasti pitkäksi aikaa. Vantaan kaupungin osalta tämän on arvioitu olevan noin 5 milj. euroa vuodessa.